

NOTATKI FAUNISTYCZNE

Ptaki

Tomasz Wilk, Andrzej Langowski

PIERWSZE STWIERDZENIE ALCZYKA *ALLE ALLE* W ŚRODKOWEJ POLSCE

W dniu 3 XI 2009 w godzinach porannych na Kanale Żerańskim w okolicach miejscowości Aleksandrów (powiat legionowski, woj. mazowieckie), zaobserwowano (A. Langowski) 1 osobnika alczyka *Alle alle* (fot. 1). Ptak ten następnie obserwowany był przez kolejnych 4 obserwatorów (T. Wilk, J. Krogulec, T. Chodkiewicz, P. Szałański) i przebywał w tym miejscu do godzin popołudniowych. Osobnik ten obserwowany był łącznie przez kilkanaście osób, a stwierdzenie udokumentowano licznymi fotografiami i opisami. Stwierdzenie miało miejsce na wąskim kanale łączącym Wisłę i zbiornik Zegrzyński, a obserwowany osobnik przebywał na lustrze wody, a także intensywnie żerował nurkując. Ptak był niepłochliwy, pozwalając na obserwację z min. odległości 3-5 m. W dniach późniejszych nie był już obserwowany, nie dokonano także innych obserwacji tego gatunku w Polsce w roku 2009. Obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej.

Niniejsza obserwacja jest 13 stwierdzeniem tego arktycznego gatunku w Polsce i zaledwie drugą śródlądową obserwacją w naszym kraju. Wszystkie krajowe stwierdzenia tego gatunku miały miejsce w pasie wybrzeża, z reguły w okolicach Zatoki Puckiej (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Komisja Faunistyczna 2008, Komisja Faunistyczna 2009). Jedyna obserwacja ze śródlądzia Polski pochodzi z 1891 r. i miała miejsce na Odrze w okolicach Słubic (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Gatunek ten w naszym kraju obserwowany jest najczęściej w okresie jesiennych przemieszczeń na zimowiska. Większość obserwacji (11 z 13 stwierdzeń) miała miejsce w okresie październik – grudzień, termin niniejszego stwierdzenia dobrze więc koresponduje z rozkładem obserwacji tego gatunku w Polsce.

Alczyk jest gatunkiem arktycznym – jego główne lęgowiska zlokalizowane są na Grenlandii i Spitsbergenie, mniej liczne populacje lęgowe występują także na niektórych wyspach arktycznej Rosji. Jest to jeden z najliczniejszych gatunków ptaków gniazdujących w strefie arktycznej – jego populacja szacowana jest na kilkadziesiąt milionów par i nie jest obecnie zagrożona (Kampp *et al.* 2000, BirdLife International 2004). Gatunek ten w Europie kontynentalnej pojawia się głównie w miesiącach

jesiennie-zimowych, w okresie przemieszczeń na zimowiska obejmujące północny Atlantyk i Morze Północne (Svensson 1999). Stosunkowo rzadko przenika dalej na południe, a także na wody Morza Bałtyckiego, o czym świadczy niewielka liczba stwierdzeń zarówno z Polski, jak i z innych krajów nadbałtyckich. Przykładowo spośród 130 obserwacji alczyka z wybrzeża Niemiec z lat 2004-2009, tylko 9 (6%) pochodzi z bałtyckiej części wybrzeża, pozostałe dotyczą stwierdzeń z wybrzeża Morza Północnego (RBG 2010). Obserwacje śródlądowe tego morskiego gatunku są w Europie wyjątkowo rzadkie. Alczyk nie jest podawany z większości krajów Europy Centralnej, choć pojedyncze stwierdzenia zanotowano w Czechach w roku 1976 (Vavrik 2006) i Austrii w roku 2005 (Labber J. *in litt*). Kilukrotnie obserwowany był także na śródlądziu Niemiec, m.in. 3-krotnie w latach 2004-2009 (RBG 2010). Stosunkowo regularnie, choć nielicznie, gatunek ten jest również stwierdzany na śródlądziu Stanów Zjednoczonych, gdzie zalatują prawdopodobnie osobniki z populacji grenlandzkiej (Sibley 2000, Sealy i Carter 2004). Obserwacje śródlądowe tego gatunku z Ameryki Północnej wiązane są z silnymi sztormami, które spychają ptaki zimujące na wschodnich wybrzeżach Kanady i USA, w głąb kontynentu (Sealy i Carter 2004).

Literatura

- BirdLife International. 2004. *Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status*. Cambridge, UK: BirdLife International. BirdLife Conservation Series No. 12. D.
- Kampp K., Falk K., Pedersen C.E. 2000. *Breeding density and population of little auks (Alle alle) in a Northwest Greenland colony*. Polar Biology 23: 517-521.
- Komisja Faunistyczna 2008. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2007*. Raport nr 24. Not. Orn. 49: 81-115.
- Komisja Faunistyczna 2009a. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2008*. Raport nr 25. Not. Orn. 50: 111-142.
- RBG. 2010. *Rare Birds in Germany*. www.club300.de
- Svensson L., Grant J., Mullarney K., Zetterstrom D., Christie D. 1999. *The Most Complete Guide to the Birds of Britain and Europe*. HarperCollinsPublishers, London.
- Sealy S.G., Carte H.R. 2004. *Inland Occurrences of Dovekies in September in Northeastern North America*. Northeastern Naturalist 11(4): 375-382.
- Sibley D.A. 2000. *The North American Bird Guide*. National Audubon Society.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław.
- Vavrik M. 2006. *Checklist of the birds of the Czech Republic*. <http://fkcs0.cz/cz-list.htm>

Adres do korespondencji:

*Tomasz Wilk, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, ul. Odrowąża 24,
05-270 Marki k. Warszawy,*

e-mail: tomasz.wilk@otop.org.pl

Andrzej Langowski, ul. Czajki 1, 05-126 Nieporęt k. Warszawy,

e-mail: andrzej.langowski@gdos.gov.pl

FIRST RECORD OF THE LITTLE AUK *ALLE ALLE* IN CENTRAL POLAND**Summary**

On 3 October 2009, one Little Auk *Alle alle* was observed on Żerański canal near Aleksandrów, Mazovian Province (52°23'56"N, 21°02'33"E) (Photo 1.). This is the 13th record of this arctic species in Poland and the second inland record in the country. This is also one of the rare inland records of this species in Central Europe.

Fot. 1. Alczyk *Alle alle*, Kanał Żerański, 3 XI 2009 (fot. T. Wilk)

Photo 1. Little Auk *Alle alle*, Kanał Żerański, 3 November 2009 (Photo by T. Wilk)